

Шлях Моладзі

Śluch Moładzi

ІЛЮСТРАВАНЫ ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ

БАРАЦЬБА ЗА ДУШУ МОЛАДЗІ

Моладзь — будучыня

Шырака ведамы сказ: „якая моладзь такая будучыня“ — мае ў жыцці глыбокае значэнне. Бо сапраўды, якой ёсць моладзь, такім будзе пасьля народ і такой будзе будучыня. Калі моладзь здаровая, дзейная, ідэювая, стойкая, дык і народ і ягоная будучыня будуць сьветлыя і прыгожыя. І наадварот, калі моладзь дзікая, здэмаралізаваная, пустая — тады сумная чакае яго будучыня. Дзеля гэтага ў глыбокай мінуўшчыне адбывалася вялікая барацьба за душу моладзі між хрысьціянамі і паганамі. Дзеля гэтага пасьля і цяпер Царква, а асабліва Касьцёл так вялікую ўвагу зварочваюць на ўзгадаваньне моладзі і апеку над ёю. Узгадаваньнем моладзі зацікавіліся так-жа і палітычныя партыі, каторыя пачалі прыгатаўляць сабе новыя кадры сярод моладзі. Пасьля Вялікай Сусьветнай Вайны справа ўзгадаваньня моладзі сталася ў некаторых гаспадарствах першараднай праблемай, якой пасьвячаюць многа часу й грошаў. Для гэтае справы працуюць: школы, вайсковае прыспасабленьне, грамадзкія арганізацыі і галоўна — адумысловыя ўзгадаваўчыя арганізацыі моладзі.

Так, напрыклад, у Італіі фашысты апякуюцца моладзьдзю ўжо з малых дзён, уцягваюць яе ў сваю арганізацыю „Балілья“, а пасьля паступова ў фашыстаўскую партыю.

У СССР над узгадаваньнем моладзі ў духу камуністычным працуюць „Піонэры“, „Камсамол“ — Камуністычны Саюз Моладзі, ды агулам увесь гаспадарственны апарат так пастаўлены і так пра-

цуе, каб з маладога пакаленьня выходзілі толькі камуністы. Сталін робіць усё, каб здабыць уплывы сярод маладога пакаленьня. некаторыя нават цьвердзяць, што чысткі сярод старых бальшавікоў адбываюцца дзеля таго, каб зрабіць месца новаму камуністычнаму пакаленьню і цясьней яго зьвязаць з гаспадарствам, вызначаючы маладых людзей на адказныя гаспадарственныя пасады.

Для Гітлера пытаньне ўзгадаваньня моладзі ёсць аснаўным. Ён, калі толькі пачынаў яшчэ арганізаваць сваю нацыянал-сацыялістычную партыю, думаў аб моладзі. Захапіўшы-ж у свае рукі ўладу ў Нямецчыне Гітлер пачаў рашучую барацьбу з Касьцёлам іменна за душу моладзі, за яе ўзгадаваньне. „Гітлерюгенд“ — арганізацыя гітлераўскае нацыянал-сацыялістычнае моладзі — разьвіла нябывала энэргічную акцыю і сталася арганізацыяй усенацыянальнай, гаспадарственнай і адзіна-ўпраўненай да пазашкольнага ўзгадаваньня моладзі. У школе так як і ўсюды запанавалі дух гітлераўскі.

У Францыі над узгадаваньнем моладзі працуюць з аднае стараны каталіцкія арганізацыі моладзі, а з другога — арганізацыі сацыялістычныя. Тое самае ў Бэльгіі і Галяндзі.

У Англіі шырака разьвіта арганізацыя скаўтаў і яна адыйгрывае вялікую ролю ў узгадаваньні ангельскае моладзі.

Скаўты — гэта сапраўды вельмі прыгожая арганізацыя. Яна дбае аб ідэовае, культурнае ўзгадаваньне моладзі, імкнучы да таго, каб моладзь сапраўды мела шляхотныя душы, любіла свой край, свой народ і адначасна,

каб шанавала такія-ж пачуваньні людзей іншае нацыі. Скаўтынг разрастаецца што-раз больш. Скаўцкія арганізацыі працуюць па ўсім сьвеце; можна іх спаткаць ня толькі ў Англіі, але ў Даніі, Швэцыі, Нарвэгіі, Францыі, Швайцарыі, Літве, ды ўва ўсіх бадай эўрапейскіх гаспадарствах, за выняткам Італіі і Нямецчыны, дзе могуць існаваць толькі фашыстаўскія і гітлераўскія арганізацыі, і СССР, дзе дазволена ўзгадоўваць моладзь толькі ў духу камуністычным. Трэба аднак сказаць, што і камуністам падабаецца спосаб скаўцкае арганізацыі і яны маюць сваіх „чырвоных скаўтаў“, права якіх, ясна, датасавана да камуністычнае ідэалёгіі. Памысна скаўтынг разьвіваецца ў Амэрыцы, Аўстраліі, а нават у Афрыцы і Азіі. Ёсць скаўты і ў Польшчы. Пачаткі скаўцкае арганізацыі маем і мы, Беларусы, і арганізацыю гэту трэба пашыраць.

Маладзьяжны фронт у Польшчы

У Польскай Рэспубліцы хоць скаўты ёсць, аднак яны ў узгадаваньні моладзі не адыйгрываюць такога вялікае ролі, як у Англіі. Польскія скаўты („гарцэж“) ня так даўно былі поўнасьцю пад уплывам эндэцка-ксэндзоўскім, пасьля апынуліся пад уплывамі санацыянымі. На чале польскіх скаўтаў стаіць ведамы санатар-пілсудчык ваявода Гражынскі, каторага называюць павадыром, „Направы“, „Направа“ — ж гэта частка пілсудчыкаў, каторая часта падчырквіае, што яна стаіць за г. зв., бліжэй неазначаную, „кіраваную дэмакратыю“. Праяўляе яна даволі вялікую акцыю і пад

WORLD ACADEMY
BIBLIOTEKA

13117

сваімі ўплывамі мае некалькі арганізацыяў, найбольшай з якіх ёсць „Звэнзэк Млодэй Всі“. Агулам у Польшчы вядзецца вялікая барацьба за ўплывы сярод моладзі, за душу маладога пакаленьня, а гэтым самым за будучыню. У змаганьні прыймаюць удзел бадай усе палітычныя партыі.

У польскіх сялянскіх масах наймацней прадстаўляецца і найбольшыя ўплывы мае арганізацыя сялянскае моладзі „Віці“, каторая ў палітыцы ідзе разам з „Стронніцтвам Людовым“. Сярод работнікаў працуюць сацыялістычныя „Чырвоныя скаўты“ і Т-ва Унівэрсытэту Работніцкага (ТУР). Вялікую — па ліку сяброў — арганізацыю прадстаўляюць саюзы каталіцкае моладзі, якія знаходзяцца пад уплывам фашызуацый эндэцыі („Стронніцтва Народовага“). Апрача таго эндэцыя мае выразна свае арганізацыі моладзі ў форме сэкцыяў маладых „Стр. Нар.“ Каталіцкія польскія арганізацыі фактычна вельмі плыткія — гэта ня тое, што каталіцкія арганізацыі моладзі ў Францыі — і яны не прадстаўляюць сабой вялікае сілы. Ды агулам арганізацыі моладзі, якія знаходзяцца пад уплывам эндэкаў на вёсцы слаба пашыраюцца; за тое большыя ўплывы маюць яны сярод студэнтаў. Санацыйных арганізацыяў моладзі ёсць аж некалькі, пайменна: „Звэнзэк Млодэй Всі“, Скаўты, „Стшэльцы“, „Обуз Мл. Працуёнцэй“, „Звэнзэк Млодэй Польскі“, „Млода Вєсь“ і інш. Гэтыя арганізацыі маюць вялікае

падтрыманьне з боку ўраду, мясцовае адміністрацыі, вучыццялёў, а так-жа ад палітычных партыяў пільсудчыкаў. Аднак вядуць яны між сабой барацьбу. З аднаго боку „Звэнзэк Мл. Всі“, Скаўты, „Стшэльцы“ і „Абоз Мл. Прац.“ пад апекай „Направы“ стварылі ў 1931 г. супольны блэк і хочучь паказаць дэцыдууючым чыньнікам, што яны сярод моладзі маюць найбольшыя ўплывы, — а з другога боку „Звэнзэк Млодэй Польскі“, зсваеі сэкцыяй „Млода Вєсь“ што знаходзяцца пад уплывам ОЗоНу, паказвае тым-жа дэцыдууючым чыньнікам, што яны найбольшую маюць сілу. З гэтай мэтай у 1937 г. „Звэнзэк Млодэй Всі“ арганізаваў кангрэс і паказваў яго Маршалу Рыдз-Сьмігладу, а сёлета 14 і 15 жніўня ладзіў такі-ж кангрэс „Зв. Млодэй Польскі“ і машэраваў перад тым-жа Марш. Рыдз-Сьміглым. Павадыр „Зв. Мл. Польскі“ маёр Галінат на кангрэсе між інш. заявіў: — „Зьяўляемса *народовцамі*... Змагаемса за *культурную еднасьць народу*“... Перад гэтым-жа ў Вільні маёр Галінат казаў: „Імкнёмся да заняцьця становішча мацарствага ў міжморы Балтыцка-Чарнаморскім“... Павадыр-жа віленскага вокругу „Зв. Мл. Польскі“ п. Рыньца, які калісь уважаў сябе за дэмакрата, 15.VIII на сабраньні ў Вільні на пляцы Марш. Пільсудскага крычаў: „Зямля польская, неба польскае, а пад ім усе мы Палаякі“... П. Рыньца памятаваў аб Палаюках у Чэхаславацчыне, за ракой Ользай, аб патрэбе

для іх свабоды, але ані слоўца не сказаў аб Беларусах, якіх сабіраў і вазіў у ліку каля 2.000 асоб на кангрэс у Варшаву. — Трэба сказаць, што „Зв. Мл. Польскі“ стараецца ў нацыяналістычных клічах пераліцытаваць ня толькі эндэкаў, але нават фашыстаўскую „Фальянгу“ (арганізацыя маладых польскіх нацыяналістаў).

Становішча беларускае моладзі

Усе пералічаныя вышэй польскія арганізацыі стараюцца рабіць уплывы і на беларускую моладзь. Пры помачы адміністрацыйных уладаў, вучыццялёў, ксяндзоў і арганістых паўстаюць у нас сотні гурткоў „Зв. Млодэй Всі“, „Млодэй Польскі“, саюзаў каталіцкае моладзі і інш. Але ніводная з гэтых арганізацыяў не заняла выразнага становішча адносна Беларусаў, адносна бел. адраджэнскага руху, бел. культурнае працы. Ня высказаліся ў гэтай справе нават „Віці“. Шчырыя адно эндэкі і фашысты, каторыя не прызнаюць агулам Беларусаў і ніякіх ім правоў. Усім гэтым арганізацыям залежыць перад усім на тым, каб прыцягнуць нашу моладзь да польскае працы і каб паказаць яе на кангрэсах. Перад зьездамі зьяўляюцца на вёску агітатары, прапануюць дармовыя паездкі, добрыя прыняцьці і часамі яшчэ пару пустых абяцанак, на каторых усё кончыцца. Беларускі хлапец, ці дзяўчына, пабачыўшы Варшаву і брухатыя панкоў, далей астаецца пры „ра

Dr. Jadviha i Stanisław Hrynkievič

10)

Umowy i zahady nieabchodnyja dla zdarouja

Hygijena chatniaje haspadarki.

Siańnia mała dzie ŭžo sustreniecca *kurnaja* ŭ nas chata. Z hetaha my bačym, što postup hygiene chaty jość i postup heny štoraz bolšy. Chaty našyja na wioscy zvonku jnakš zusim vyhladajuć ciapier, čymsia prykładam hadoŭ 40—50. Nie pałochajucca ludzi, što cierz vialikija vokny ŭciače ciapło z chaty, pačali vieryć, što sonka ŭ žyćci heta taksama niešta potrebnae j karysnaje.

U sviazii z kamasacyaju (chutarami), kali davoli časta treba pieranosić chatu na novaje miesca, dumajem, što nie biez karyści buduć hetyja zaŭvahi ab hygiene pamieškańnia j ahułam chatniaje haspadarki.

Try asnaŭnyja častki možna bačyc u budynkach haspadarčych: 1) pamiaščeńnie dziela ludziej — chata, 2) pamiaščeńnie dziela chatniaje žyvioly — stajnia, chlavy, 3) skład na zboža j drevak — šviran, adryna. Pobač henyh asnaŭnych častak mohuč być, jasna, zaležna ad potreby, takija ci inšyja dabudoŭki.

Kali siańnia j nia tak časta, to adnak možna sustrenuć, što ludzi žyvuć u *adnoj izbie z žyviołaju*. Byŭ heta abyčaj nadta błaħi. Kali dziela roznych mierkavańniaŭ niemaħčyma pastavić asobna pamiaščeńnia dziela žyvioly, dyk prynamsia stajniu ci chlavy stavić užo pry chacie, a nikoli nia žyc supolna z karovaju i svińmi. Biazumoŭna, hetkaje susiedavańnie z žyviołaju niezdarovaje dziela ludziej. Ad hnoju jdzie błaħoje, sapsavanaje pavietra i čalaviek jaho ŭdychaje. Ludzi takija lohka chvarejuć na roznyja chvaroby.

Prychilniki abyčaju stavić chatu z chlavy pad supolnaju strachaju na svaju abaronu majuć šmat arhumantaŭ (dokazaŭ), padyktavanyh umovami haspadarčymi: mienš treba stavić ściany, mienš idzie ziamli pad budynki, lahčejšy dahład žyvioly, samaja hetkaja dabudoŭka baronić chatu ad vietru i choładu.

Usienka heta praŭda. Tolki nadta šmat možna było b kazać i prociŭ takoha abyčaju. I tamu, kali tolki niechta maje mahčymašć, dyk biazumoŭna, čaj stavić henyja budynki *asobna* ad chaty, chacia-b adno ŭžo dziela taho, kab nia mieć biady z muchami ŭletku, jakija nia tolki dakučajuć, ale i raznosiać usiakuju zarazu.

збітым карыце". — Да сапраўднага поступу, да лепшае будучыні арганізацыі гэтыя нашай вёскі не вядуць.

Тымчасам беларускай моладзі, бел. інтэлігенцыі, каторая знае свой край, сваіх людзей, каторая сапраўды магла-б павясці шырокую культурную працу на роднай ніве, выбіта з рук найлепшае аружжа супроць дзікіх зарасьляў і цемры, выбіта з рук свая арганізацыя. Моладзь беларускай ня можа стварыць свае арганізацыі, бо ёй улады не даюць дазволу нават на арганізацыйны сход. Пры тым зьліквідаваны тыя бел. культ.-асветныя арганізацыі, як Бел. Інстытут Гаспадаркі і Культуры, Т-ва Бел. Школы і інш., у працы якіх прыймала шырокі ўдзел беларуска моладзь.

Палажэнне беларускае моладзі цяпер сапраўды вельмі цяжкае. Польскія арганізацыі ёй ня толькі нічога не даюць, але там яна, маючы ўдавак польшчыну ў школе, урадах, касцэлле, а часта нават у царкве, можа загубіць сваё нацыянальнае беларускае аблічча. Дзеля таго, ясна, сьведаяма беларуска моладзь у польскія арганізацыі ня йдзе. Але адначасна бываюць выпадкі, што моладзь гэта твораць гурткі польскіх арганізацыяў і праводзіць праз іх сваю беларускую культ. работу. Вось жа спосабы абароны і адзін і другі добрыя. На колькі аднак першы спосаб байкоту можа праводзіць кожны, на гэтулькі другі — могуць праводзіць толькі

адзінкі сільныя, каторыя патрапяць гэта зрабіць. Усёй-жа беларускай моладзі, як толькі зьявіцца ў іх польскі гурток, ці агітатар, трэба зажадаць, каб яны ў сваіх бібліятэках увялі беларускія кніжкі, часапісы, каб ладзілі беларускія прадстаўленьні, хоры, лекцыі і г. д., і адначасна каб яны выразна выявілі, якія іх адносіны да Беларусаў і па гэтым іх ацаняць.

Працуючы над узгадаваньнем маладое душы ня можна забываць аб ролі сям'і і бацькоў у гэтым. Беларуска моладзь павінна падмацоўваць сябе творамі сваіх беларускіх паэтаў, сваей літаратурай, сваімі часапісамі і газэтамі; павінна памятаваць аб сваей мінуўшчыне і сваіх бацькох, якія трымаюцца сваіх народных звычаяў і роднае беларускае мовы. Мова, песня, родныя звычаі—гэта нашы вялікія скарбы—гэта наша душа, праступкам ёсьць мяняць іх на пездкі, на пачастункі з „гуляшу“, гэтага сечанага сьвінска-быдлячага мяса. Хто выракаецца свае душы, самога сябе, — той ня варт звацца чалавекам і сябрам свайго народу, сынам сваіх бацькоў!..

Я. Н.

Грамадзяне! Памятайце аб беларускай моладзі і прысылайце ахвяры на дапамаговы фонд беларускім незможным а здольным вучням і студэнтам на адрас: Red. „Ślachu Moładzi“ — Wilno, Zawalnaja vul. 1—2. Памятуйма, што свая беларуская інтэлігенцыя найлепш дбае аб дабро для свайго Беларускага Народу!

Кінь нуду і бяду!

Кінь нуду і бяду,
Забудзь сьлёзы і жаль,
Калі ў сэрцы агонь,
Гартуй грудзі, як сталь.

Падыймі галаву,
Грымні песняй сваёй,
Каб няслася яна
З краю ў край над зямлёй.

Кінь нуду і бяду,
Сонцу ў вочы глядзі,
І да мэты сваёй
ўсё нярэднім ідзі!..

Пятрусь Граніт

Ой, галубка..

Ой, галубка, мая міла,
Што з табой, скажы?
Што галоўку так схіліла
І сумнеш ты?

Глян, як слаўна навакола—
Пойдзе смутак проч!
Ой, чаму-ж так невясёла
Ты у гэту ноч?

Кветкі з ветрыкам гуляюць,
Клоняцца к табе —
Чаго-ж сьлёзкі набягаюць
У вочанькі твае?

Сьвецяць з неба ясны зоры
І вітаюць нас —
Дык забудзь сваё ты гора
Смутак кінь, каб згас.

Аркадзь Заранка

Kali-ž budynki stajać razam (pad adnoju strachoju), dyk chaj pomnić, kab nie zaviałasia vohkaść, kab hetak užo pryduć raskład uvachodaŭ dźviarej, kab sapraŭdy nia jšło ŭ chatu pavietra z hnojem i smoradam žyvioły. Dźviery da stajni nie pavinny vychodzić ani da kamory, ani da sianiej. Krypy, žłaby ŭ stajni stavić tak, kab jany byli pry ścianie susiedujučaj z chataju ci kamoraju. Pad koniami najbołš hnoju sabirajecca ad zadu, dyk pastaviŭšy hetkim čynam krypy, nia miecimiem kala zrubu chaty vohkaści, ci prynamsia miecimiem jaje pa mahčymaści najmienš.

Asobnaje miesca naležycca katuchu, jaki mu-siŭ-by zastupić niehygieničnyja i nieekanamičnyja śmietniki. Katuch — niahtlybokaja jama, pałożanaja najlepš z paŭnočnaha boku chlava, nad jakoj jašče dabudoŭvujecca z doščak (apołkaŭ) niavysokaja (najbołš da pojasa čalavieka), ale ščylnaja skrynka z takim-ža ščylna pryłahajučym viekam. Hetak pavudavany katuch heta najlepšy sposab vykarystoŭvaŭnia ŭsiakich chatnich adpadkaŭ, jakija ŭ nas zvyčajna vykidajucca na śmietnik, dzie jany tolki hadujuć mloch i ŭsiakuju brydu, a hnojnaj karyści blizu nijakaj nia prynosiać. Zusim inakš, kali takija

adpadki z chatniaj haspadarki ssypać u katuch, a jak taki katuch napoŭniacca, dyk usio sabranaje ŭ katuchu na raz skampastavać na asobnaj kampo-stnaj jamie. Hetak pastupajučy: 1. ničohe nie zmarnujem, 2. nie dajom mahčymaści raźvivacca mucham i inšym škodnikam zdarouja i 3. ŭvies padvorak zachouvujecca čysta, a smurod nie zatruvaje pavietra.

Stasavanyja zahranicaj hnojniščy pad adkrytym niebam (nie kampostry) majuć tuju vyhodu, što pazvalajuć zachavać u chlavia čystatu. Ale najnaviejšyja daśledavaŭni navuki i praktyki dla našych biełaruskich klimatyčnych varunkaŭ pačvierdzili, što najlepš usio-ž pierachoŭvać u nas žyvioliny hnoj pad samaj žyviołaj, z tym adnak varunkam, što: 1. budzie davoli padściłki, kab u chlavia było sucha i 2. z chlava asobnymi kanałami budzie vyvodzicca ŭsia mača ŭ sumysna vybudavanuju za chlavom (z paŭnočnaha boku), vycementavanuju studniu. U hetkaj studni źbiranaja mača nikoli nie zmarnujecca, nie zatruvaje pavietra ŭ chlavia i daje prosta biascenny hnoj (pierad usim na sienažaci i aharody).

Drevy. Drevy ŭletku dajuć chaładok na chatu,

Kali paŭstała bielaruskaja nacyja?

(Cikavy referat profesara Kastruby)

U m-cy žniŭni sioleta ŭ Vilni haściŭ viedamy ukraiński historyk T. Kastruba, katory 12.VIII pračytaŭ u hist. sekcyy Biel. Naukovaha T-va velmi cikavy referat ab pachodžaŭni ukraiŭskaha i bielaruskaha narodaŭ. Praf. Kastruba, na asnovie navukovych dokazaŭ, čvierzdić, što bielaruskaja nacyja pačala farmavacca ŭ VIII stahodździ, kali na sučasnych biel. ziemiach bvli ŭžo plamiony: Kryvičy, Dryhvičy, Radzimičy (Ślendzianie), Viacičy i Sieviaranie, z jakich paŭstaŭ Bielaruški Narod. Da hetkich samych vysnavaŭ u svaich pracach dachodzjać i bielaruskija historyki.

Tymčasam polskija endeki ŭ „Głosie Narodowym“ i ŭ „Ilustrowanym Kurjery Codziennym“ choćuc uhavaryć, što Bielarusau nia było i nia budzie. Jość adnak i česnyja polskija publicysty. Tak napr. p. V. Marieński ŭ demakrattyčnym „Kraakowskim Kuriery Porannym“ 20.VII pisaninu endekaŭ i „IKC“ nazывaje „aburajučym škodnym ŭharstvam i kučaju bzduraŭ“. P. V. M. pakazvaje adnačasna na śvietlaju minušičynu Bielarusau, na bahaćcie bielaruskaje kultury (Biblija drukavanaja pabielarusku była treciaj u Eŭropie pašla niamieckaj i českej. Bielaruskaja drukarnia ŭ Krakavie paŭstała ŭ 1483 h., a pieršija polskaja drukarnia paŭstała ŭ 1505 hodzie), a taksama na toje, što Bielarusy

supolna z Palakami pačali adradžacca i zmahacca z rasiejskaj niavolaj za lepšuju budučyniu. — „Treba tolki krychu — piša V. M. — dobreje voli, tolki paviarchoŭna zahlanuć u historyju, kab śčvierdzić, što Bielarusy jak asobnaja nacyja majuć stolki-ž hadoŭ isnavarŭnia, što j inšyja slavianskija nacyi, što j inšyja roznyja narody ŭschodniaje Eŭropy“. — U kancy-ž V. Marieński kaža, što metady „IKC“ u adnosinach da Bielarusau „vymahajuć najvyšejšaha abureŭnia i zhany“.

Jasna, na abmanie i endeki daloka nie zajeduć. Bielarusy žyli i buduć žyć!...

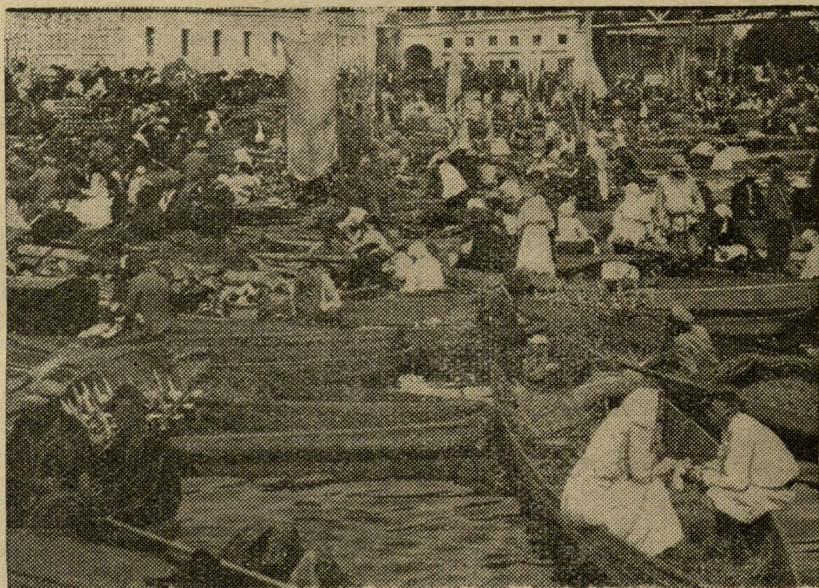
Z. B.

Узрыў праваслаўнае царквы

ў Маладэчне

Анагдай уночы, як піша польская прэса, пад невялікую праваслаўную царкву ў Маладэчне падлажыў нехта ўзрыўчывы матарыял, які пасяля выбухнуў і моцна ўшкодзіў царкоўны будынак. — Праступнікаў яшчэ не злавілі.

Зазначаем, што падобныя выпадкі сёлета, аб чым пісалі мы ў № 16 „Шл. Мол.“, часта здараюцца на Падлясьсі, дзе жыве многа праваслаўных украінцаў. На нашых землях гэта, здаецца, першы выпадак.

Знімка з м. Pinsk на Paleśsi, dzie цяpier adbyvajucca h. зв Paleskija Tarhi.

stajni, chlavy, acianiajučy ad lišnie haračych soniečnych kosak, što velmi karvsna dziela ludziej i dziela žyvioly. Uzimku-ž drevy baroniać ad vietru i choładu. Fruktovyja drevy ŭ sadku robiać pryhožym vyhlad chaty, asabliva viasnoju, kali ŭsie drevy absypany bielymi kvietkami. Uvosieni ad hetych samych drevaŭ karyść, haspadar maje na zimu zapas fruktaŭ dy mo' jašče zarobić na ich niekalki załatovak.

Na't i z dzikoha dreva moža być małaja karyść, aprača ŭspomnienyh: zaŭsiody ad suchich halinak budzie adzin druhi raz prapalić u piečy.

Drevy velmi važnyja dziela hnojnaje jamy, u jakoj nia tak chutka hnije i psujecca hnajoŭka. Kali chto maje šmat miesca i robić sklep nie pad chataju, dobra było-b vykapać jaho pamiž drevami, budzie ŭ sklepie bolš choładu.

Chaj ŭžo dziaŭčaty parupiacca, kab bačka padumaŭ ab harodčyku pierad chataju. Pa ŭsim śviecie slaŭnyja ŭkraiŭskija wioski, bo-ž sapraŭdy nia ma ničoha pryhažejšaha viasnoju, jak takaja ŭkraiŭskaja wioska, kali kožnaja chatka heta sapraŭdy adzin kviatnik ad višniaŭ, roznajakich krasak, što zazirajuć viasiola ŭ vakno časta maleŭkaje i kry-

vienkaje chatki. Praŭdu kažuc tyja ludzi, što chata, jejny vyhlad vonkavy havoryć ab čaľavieku — „taki čaľaviek, jakaja jahonaja chata“.

Inšy čaľaviek vyraście z dziciaci, jakoje bačyc kala siabie pryhožyja miłyja krajavidy, jakoha voka pryvykla da charastva na kožny dzieŭ. Niamaz ničoha pryhažejšaha čymsia dreva, kraski.

Nia viercie tym skryŭlenym krytykam, što pačušy niešta dobreje ab niejkich ludziach, zaraz adkažuc, što heta mahčyma i dobra, „dy tolki nia ŭ našym palažeŭni“, heta značycca, što ŭ nas i susiedzi blahija, bo pałomiać i raskraduć usieŭka dy ahułam zħlumiać kožnuju ideju ci lepšy pačyn... Nia viercie im. Śviet nie biaz dobrych ludziej, jak kažuc maskali. Jość i dobryja. jość i blahija. Tak było zaŭsiody i ŭsiody, a voš druhija, dyk nie napałochalisia i žyvuć pryhoža i ščašliva. Mahčyma ŭsieŭka i ŭ nas, tolki kali ty razumnejšy, dyk pahavary, rask-ży susiedu, što j jak. Zrobiš i sabie j jamu dobra.

Jašče niechta skaža, što niemahčyma ŭ nas думаć ab sadku dziela taho, što mała ŭ nas ziarni, škada na „niepatrebščyniu“, jakoju maje tyć sad. Hetki pahlad, jasna, durny j nad im spyniacca na't

Para zaniać vyravnaje stanovišča

Nacyjanalnaja prablema Čechaslavaččyny vyklikala ŭžo šmattryvožnych viestak i nia viedama jašče, čym jana končycca, choć ŭlahodzić jaje pamahajuć Čecham Anhlija i Francyja. Imknieńnie suddeckich Niemcaŭ u Čechaslavaččynie da zlučeńnia z Niamieččynaj, damahańni Słavakaŭ, Ukraıncaŭ, Madziaraŭ i Palakoŭ aŭtanomii — pastavili ŭ wielmi ciažkaje pələžeńnie Čechasłavackaje Haspadarstva i hraziać cełasci jahonnych hranicaŭ. Voš-ža českijska kłopaty prymušajuć dumać i ŭsie inšyja haspadarstvy, katoryja majuć šmat nacyjanalnych mienšaścicaŭ ab svajej budučyni U Polščy hetuju spravu parušyŭ hien. Želihoŭski, katory, jak my ŭžo pisali, prapranuje adnavić pašyranuju kališ rasiejcami dumku abjadnańnia ŭsich słavian, ale, jasna, ŭžo nie kala Rasiei, a kala Polščy i hetym samym vrašyć spravu nac. mienšaścicaŭ Polskaha Haspadarstva. Spravaj hetaj zaniaŭsia tak-ža polski publicyst Stefan Vodvič na bačynach hramadzkaaha i litaraturna-mastackaha časapisu „Sygnaly“, jaki vychodzić u Lvovie, i ŭ № 46 hetak piša:

„Adradžeńnie federalistyčnaje słavianskaje dumki nia moža nastupić raniej, pakul kožnaje z słavianskich haspadarstvaŭ nia ŭłazić nacyjanalnych spravaŭ ŭ siabie doma. Ciapier najbołš zaniata ŭ hetym kirunku Čechaslavaččyna, katoraja, što praŭda pad naporam zvonku, najbołš prybliža-

jecca da demakratyčnaha ražviazańnia nacyjanalnaje prablemy. Ale i dahetul Čechaslavaččyna, nia hledziačy na roznyja kryki ŭ hetaj spravie, išla pieršaj. Voš kolki faktaŭ: premjeram čechasłavackaha ŭradu jość Słavak, pastry partyi słavackich aŭtanomistaŭ padajuć u sud českaaha ministra spraviadlivašci za abrazu. Pieraniasiom hetaja fakty na polskijska adnosiny i vyabraziem sabie Ukraınca abo Bielarusu na miescy hien. Składkoŭskaaha, vyabraziem sabie, što ukrainskija, ci bielaruskija palityki ciahnuć da sudovaje adkaznašci ministra Graboŭskaaha. Niemahčyma? Tak.“

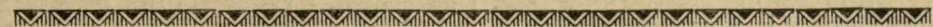
„Musim pryznać — piša dalej p. S. V. — što dla ražviazańnia nacyjanalnaje prablemy zrabili my wielmi mała. Ciapier z aficyjalnych žarolaŭ nia možna navat daviedacca, kolki ŭ Polščy jość Ukraıncaŭ i Bielarusau“...

U № 49 „Sygnalaŭ“ toj-ža p. Stefan Vodvič, u artykule „Nacy-

janalizm i spravy nacyjanalnyja“, miž inšym hetak kaža:

„Nacyjanalnuju spravu na polskaj terytoryi moža ražviazac tolki polskaja demakracyja, u parazumleńni z demakracyja ukraínskaj, bielaruskaj i litoŭskaj, tak jak demakracyja čechasłavackaja ražviaža jaje ŭ siabie. Ražviazańnie heta vymahaje mnoha dalokaŭzročnašci, dobreje voli i intelihencyi. Spravy nacyjanalnyja na ŭschodnich ziemlach Rečypaspalitaj niazvyčajna skamplikavanija... Ale čas najvyšejšy, kab polskaja demakracyja vystupiła z padrabiaznaj i adnačasna dalokasiahajučaj prahramaj ražviazańnia hetych prablemaŭ, abličanych tak-ža na vyrast u kirunku parazumleńnia z inšymi svajackimi narodami“...

Voš-ža heta! Čas, sapraŭdy, najvyšejšy, kab polskaja demakracyja skazała svajo slova ab sučasnaj polskaj palitycy adnosna Bielarusau, Litoŭcaŭ i Ukraıncaŭ, a taksama pakazała svaju prahramu na budučyniu i kab zaniata vyravnaje stanovišča. j. n.

Ужо некалькі месяцаў, як Беларускі Музей у Вільні пазбаўлены гаспадарственае помачы на ўтрыманьне ў адпаведным стане кватэры і сабраных тамака скарбаў культуры Беларускага народу. Беларускае грамадзянства дзеля гэтага мусіць утрымаць свой Музей сваімі ўласнымі сіламі.

Грамадзяне! Усе, як адзін, кожны паводле сваей магчымасьці, дэкларуйце месячныя пастаянныя складкі на справу Музею. Ахвяры, складкі прысылайце на адряс нашага часопісу з азначэньнем: на Бел. Музей, або на адряс: Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu — Wilno, Mickiewicza 1. (на купоне адзначыць: на rachunek Białoruskiego T-wa Naukowego).

niama što. Hetak moža havaryć čalaviek, jaki nia bačyć dalej svajho nosa.

Studnia. Studniu kapać, kali niechta maje mahčymašć mieć svaju studniu na sobskim panadvorku, u takim miescy, kab jana była davoli daloka ad adchodnaha miesca (zaciška), ad hnojnaje jamy i ad chlavoŭ; kali pavierchnia ziamli nia roŭnaja, adkosnaja, dyk kapać studniu treba vyšej ad hnojnaje jamy. Lepš, kab studnia była dalej ad budynkaŭ susieda, kab ad jaho niečaha nie naciakala. Niačystoty z hnojnaje jamy ci adchodnaha miesca prachodziać cierz płasty ziamli i zapahaniać vadu, a što jašče horš — mohuć ražniašci zarazu. Studniu kapać treba voddal ad drevau, kab kareńni ichnija nie narastali na zrub, psujučy jak zrub, tak i studniu.

Adchodnaje miesca. Sprava saromlivaja, zatoje nia miēnš važnaja jak kožnaja inšaja. Maje jana šmat supolnaha sa zdaroujem čalavieka, adnačasna zakranaje spravu estetyčnaha paradku dy ahułam pryzvaitašci navokał chaty. I mima ŭsiaho hetaha, pabudavanyja pa nakazu „pałacy“ najčašciej stajać byccam dziela taho, kab pakazać, što

niechta tutaka ab kultury padumaŭ, tolki niechta druhi ničoha nie chacieŭ dziela henaje mety zrabić. Adchodnyja miescy stajać sami soboju, a ŭsie ŭ chacie, pačynajučy ad dziadka i kančajučy na najmienšym pastušku, chadzili pad kapiež darohaju, jakoju chadzili jšče ichnija pradziedy. Dobra, kab heta było jašče ŭ adnym miescy. Nažal, možna było pačuć zдалok i pabačyć „ślady“ pad usimiścienkami chaty, stajni, chlavoŭ, adryny, adnym slovam, dzie tolki možna było na adzin mament prytaicca ad voka ludziej.

Čalaviečy navoz hetkim čynam prapadaje biaz nijakaje karyšci dziela haspadarki, psuje pavietra, a dalej, jak heta było skazana z inšaje nahody (čarviaki), wielmi pahanaja chvaroba čarviakoŭ miž inšym henym šlacham raspaŭsiudžyvajecca. Dy ŭsie zaraznyja chvaroby stravatraŭčaha aparatu mohuć ražlicca na vialikuju terytoryju. Dyk niachaj čalaviek sapraŭdy kulturny padumaje ab usim i žyvie tak, jak treba. Miecimiem i karyšć i chata našaja budzie pryhažej vyhladać i nie padumaje čuży čalaviek, lučyŭšy kali da vas, što heta ŭ niejkich dzikaroŭ nia jnakš.

(d. b.).

Z biełaruskaha žyćcia

Kanhres Nacyjanalnych Mienšašciaŭ i Biełarusy. Čarhovaja XIV kanferencyja Kanhresu Nac. Mienšašciaŭ sklikana na 25 i 26 žniŭnia ŭ Štokholm (Švecyja). Na Kanhres hety zaprošany i pradstaŭniki Biełarusaŭ u Polskaj Republicy. Siolate adnak Biełarusy, z pryčyn ad siabie niezaležnych, asabista pryjmać učašcia ŭ Kanhresie nia buduć, ahraničajučysia da vysyłki pryvitańnia i pažadania, kab praca Kanhresu pryčyniłasja sapraŭdy da palepšańnia bytu nacyjanalnych mienšašciaŭ.

Treba pry tym adznačyć, što niadaŭna ŭ Londynie vyjšła ŭ formie pryhožaj knihi p.n. „The Congress of the European National Minorities“ — spravazdača z letašniaj konferencyi Kanhresu Nac. Mienšašciaŭ, u jakoj miž inšym zmieščany referat biełaruskaha delehata Ks. Ad. Stankieviča p. n.: „Etyčnyja padstavy damahańnia pravoŭ nac. mienšašciaŭ“. Kniha i referat nadrukavany paanhielsku.

Biełaruskija zakonniki a.a. Maryjanie nie vinavatyja. Sprava vysialeńnia biełaruskich aa. Maryjanaŭ z ichniaha klaštara ŭ Druj, jakaja znachodzicca ŭ pryhraničnaj pałasie, ušciaž nia schodzić z špaltaŭ presy. Hałoŭnaje adnak pytańnie, čym byli niebiašpiačnyja biełaruskija zakonniki i jakija pryčyny ich vysialeńnia dalej aštajecca nie razhadanym. Nia moža pamiaścicca tak-ža ŭ hałavie dumka, što vysielili ich za toje, što jany biełarusy. Davoli šyraka miž inš. ab hety m pisaŭ polski katalicki publicyst Ks. J. Urban z zakonu Jezuitaŭ, u čas. „Oriens“ (№ 4, 1938 h.). Žbivajučy ŭsie zakidy roblenyja aa. Maryjanam Ks. J. Urban damahajecca ich pavarotu ŭ Druju. Hetaha adnak pakulšto zdajecca nia budzie, bo ŭžo ŭ Druju pryjechali ksiandy palaki i abniali ŭsie funkcyi jak u klaštary, tak i ŭ parachvii. Zaciemić treba, što ŭ abaronie aa. Maryjanaŭ vystupaŭ i „Kurjer Wil.“. Hazeta heta nie biez padstaŭ u № 24 i 27 lipnia ćvierdzić, što inspiratar pachodu suproć biełaruskich aa. Maryjanaŭ polski ks. Barodzič, jakoha bieł. sialanie chacieli z samachodam utapić u Dźvinie, jošč varjatam („niepoczytalnym“). 31.VII u Druj byŭ pasol na Sojm hien. S. Želihoŭski, katory na publičnym sabrańni ŭ prasytnaści 1000 asob śćvierdziŭ, što bieł. aa. Maryjanie nie vinavaty, a dziejnaść ich nia była prastupnaj.

Sprava Bieł. Nac. K-tu ŭ Najvyšejšym Trybunale. Pastanovu administracyjnaj ulady, jakoj razviazany Biełaruski Nacyjanalny Kamitet u Vilni, advakat F. Stec kievič ad imia prezydyjumu B. N. K-tu 8 žniŭnia sioleta zaskaržyŭ u Najvyšejšy Trybunał.

Hości z Koŭna i z Lvova. U lipni m-cy adviedali Vilniu i bieł. dziejačoŭ viedamy bieł. dziejač u Litvie inž. K. Dušeŭski z hrupaj litoŭskich kovienkich žurnalistaŭ, a tak-ža viedamy ukrainski dziejač redaktar „Новай Зорі“ ŭ Lvovie dr. Nazaruk. Hości žyva cikavilisia bieruskim žyćciom u Vilni i ahulaŭtam bieł. adradženskimi rucham.

Z dziejnaści Biełaruskaha Katalickaha Vydaviečtva. 19 h. m-ca ŭ Vilni adbyłosia pasiedzańnie ŭradu Bieł. Kat. V-va, na jakim pastanoŭlena ŭ čeść jubileju 950-ćhodździa pryńaćcia Chryścijanstva na Biełarusi vydać adpaviednuju knihu, katoruju piša Ks. Ad. Stankievič. Aprača taho pastanoŭlena apracavać i vydać zbornik biełaruskich, relihijnych pieśniaŭ.

Kanfiskata „Šlachu Moładzi“ začvierdžana. Vil. Akr. Sud na pasiedzańni 28.VII.38 pastanaviŭ kanfiskatu № 14 „Šl. Moł.“, za vydrukavańnie artykulu p. n. „Polskija studenty na „Kresach Wschodnich“ začvierdzić.

Novaja plitka biełaruskich pieśniaŭ. Niadaŭna pakazałasja ŭ pradažy gramafonnaja plitka z dźviamia biełaruskimi pieśniami: „Lavonicha“ i „A ŭ lesie, lesie“. Našpiavaŭ ich chor Sajka.

Novy nazoŭ Biełaruskaje Himnazii ŭ Vilni. Biełaruskaja Himnazija ŭ Vilni, jakaja dasiul nazvalasja Filijaj Biełaruskaj Dziaŭžaŭnaj Himnazii im. J. Słavackaha, dalej budzie nazyvacca Biełaruskaj Filijaj Himnazii i Liceju im. Adama Mickieviča ŭ Vilni.

Biełaruskija studenty na mižnarodnaj arenie. Abjednańnie Biełaruskich Studenckich Arhanizacyjaŭ u Prazie (Čechasłavaččyna) pryjmaje sioleta ŭdzieł u narađach mižnarodnaje studenckaje konfederacyi, jakija adbuducca ŭ stalicy Hrecyi, u m. Ateny.

Biełarusy ŭ Litvie.—Litoŭskaje Ministerstva Ašviety dazvolila adčynić drugi Biełaruski Narodny Universytet pry Bieł. Centry ŭ Litvie.

— Universytet Vitaŭta Vialikaha ŭ Koŭnie kupiŭ ad bieł. dziejača ŭ Łatvii, hram. Siarhieja Sacharava, rukapis pracy p. n. „Narodnaja tvorčaść Łathalskaha Biełarusy“.

Šv. † p.

Jazepa Pituška

matka maładoha biełaruskaha dziejača J. Pituški pamierla 17 h. m-ca u v. Aksiutava, Brasłaŭskaha pav., pašla doŭhaje chvaroby.

Viečny supakoj Jejnaj dušy!

Z žyćcia bratnich narodaŭ

U Litoŭcaŭ. — Pašla likvidacyi „Rytasa“ ŭ Šviancianach, litoŭskaje hramadźianstva starajecca sarhanizavać novaje lit. kulturna-ašvietnaje tavarystva „Šviesa“.

— U Vilni, a taksama i na pravincyi ŭ niekatorych miascoch pracuje litoŭskaje T-va „Kultura“. Voš ža apošnim časam šmat dzie paŭstali novyja hurtki hetaj arhanizacyi, adnak ulady ich nie začvierdžajuć.

U Ukraincaŭ. — 14 žniŭnia sioleta ukraincy pačali śviatkavać 950-ćlećcie chryšćeńnia Ukrainy. Z hetaj pryčyny ukrainskija biskupy vydali pastyrskaje paslańnie i ŭsiudy adbyvajucca ŭračystyja sabrańni, akademii.

— Tavarystva Ukrainskich Ahranomaŭ u Lvovie, pašla pierapynu, prystupiła jznoŭ da vydavańnia svajho orhanu — velmi cikava ha i cennaha časapisu „Українського Агрономічного Вістника“, knižka 5 katoraha vyjšła ŭ m cy žniŭni.

Pamior pavadyr Słavakaŭ

17.VIII.38 u Čechasłavaččynie pamior viedamy i słaŭny pavadyr Słavackaha Narodu ksiondz pasol Andrej Hlinka. Radziŭsia jon u 1864 h. Byŭ synam sialanskaje siamji. Ks. Hlinka praz cełaje sva-jo žyćcio niaŭtomna pracavaŭ dla adradžeńnia Słavackaha Narodu, dola katoraha velmi padobnaja da doli Narodu Biełaruskaha. Za sva-ju pracu byŭ jon karany austra-uhorskaj uladaj vastroham u jakim prasiedzieŭ bolš 3 nadoŭ. Byŭ čas, što uhorskija kaścielnyja ulady adabrali jamu ksian- dzoŭskija pravy, adnak jon pravy hetyja advajavaŭ sabie ŭ Rymie i ŭšciaž vioŭ svoj narod da lepša- ha samastojnaha žyćcia, za što zdabyŭ zaslužanuju pašanu nia tolki siarod Słavakaŭ, ale i siarod inšych narodaŭ.

Na dapamahovy fond biełaruskaj moładzi pry „Šl. Mł.“

achviaravali:

J. Bil 40 hr., N. N. 5 zł. i A. Kananovič 50 hr. Usim achviaradaŭcam ščyra dziakujem.

Red. Kal. „Šlachu Moładzi“.

ШТО ЧУВАЦЬ

— На Палесьсі у другою палавіне ліпня ў Пінскім і Столінскім паведах здарылася крывавае змаганьне між групай моладзі з 22 асоб і паліцыяй. Група гэтае моладзі, уваружыўшыся ў старыя вінтоўкі і амуніцыю, хацела перайсьці ў Саветы, а адтуль ехаць у Гішпанію памагаць „чырвоным“ (рэспубліканскім урадаўцам). Паліцыя, даведаўшыся аб гэтым, хацела іх затрымаць. Тады паўстала страляніна, у выніку якое два афіцэры паліцыі былі раненыя; аднак паліцыі ўдалося арыштаваць 19 асоб, сярод якіх былі так-жа раненыя, а рэшта ўцякла. Нашы супрацоўнікі з Палесься паведамляюць, што зьніканьне моладзі, — вандроўкі яе ў Саветы і Гішпанію здараюцца вельмі часта, бо моладзь рвецца да якой-небудзь дзейнасьці. Усё гэта дзеецца дзеля таго, што беларуская моладзь ня мае свае арганізацыі і доступу да сваіх кніжак і часопісаў, якія іх цікавяць і якія паказваюць на патрэбу працы перад усім у сваім краі.

— У Гішпаніі фашысты хацелі адцяць Валенсію ад Мадрыту і гэтак падзяліць сілы ўрадаўцаў. У гэтым часе ўрадаўцы пачалі наступаць над р. Эбро і займаць вялікія абшары і там цяпер адбываюцца вялікія баі. Такім чынам урадаўцы ўратавалі цэласць свайго фронту і тэрыторыі. Зазначыць трэба, што ў гішпанскім урадзе праф. Нэгріна зьмяніліся два міністры.—Былы французскі прэм'ер Блюм заклікаў як урадаўцаў так і фашыстаў пагадзіцца.

— Да ведама шырэйшых масаў толькі цяпер даходзяць весткі, што ў Эўропе новая вайна вісела на валаску. Было гэта ўжо больш як два месяцы назад. Немцы пачалі перавозіць войска на Чэхаславацкую граніцу. У Чэхаславацчыне так-жа былі змабілізаваныя вялікія сілы. Францыя і Англія пастанавілі тады выйсьці на сцэну. І так у Францыі быў ужо прыгатаваны мабілізацыйны прыказ. Ангельскі-ж урад прыказаў усім сваім грамадзянам жывучым у Бэрліне зараз-жа пакінуць сталіцу Нямеччыны і дзеля гэтага зажадаў адумьсловага цягніка. Гітлер бачыў гэта заявіў, што ў Нямеччыне адбываюцца толькі манэўры і пачаў справу лагодзіць. Ад

гэтаі аднак пары пачалося зацясьненьне адносінаў між Англіяй і Францыяй. Англіійскі кароль езьдзіў у Парыж, громка пацьвярджаючы англіійска-французскі саюз; акрамя таго Францыя й Англія пастанавілі выбіваць нямецкія ўплывы на Балканах. Францыя пайшла на ўступкі Турцыі, даючы ёй большыя правы ў м. Аляксандрэта ў Малой Азіі. Далей-жа, супольна з Англіяй, пачала апякавацца Баўгарыяй, Грэцыяй, Югаславіяй і Румыніяй, дапамагаючы ім грашовымі пазыкамі, чаго ня можа зрабіць Нямеччына, каторая садзіла на Балканы толькі свае машыны і інш. тавары. Такім чынам дарога Нямеччыне на Балканы загараджваецца. Тады Гітлер, для ўспакаеньня, перад выездам англіійскага караля ў Парыж, выслаў у Англію свайго асабістага ад'ютанта капітана Відэмана, каторы прывёз заяву, што Нямеччына ня шукае аружнае расправы з Чэхаславацчынай і згодзіцца нават на англіійскае пасярэдніцтва ў чэскай праблеме. Прытым выражана было пажаданьне, каб пачаць нямецка-французскія гутаркі аб нямецка-французскім пакце ненападаньня... І сапраўды, пасля гэтага французскі ўрад вызначыў ген. Лерона, каторы веў гутарку з Гітлерам. Пасьля гэтымі днямі адведаў Нямеччыну і Гітлера французскі ген. Війэмэн — кіраўнік французскага лятунства. У Чэхаславацчыну-ж выехаў англіійскі лёрд Рансімэн, які на месцы шукае спосабаў паразумленьня між Чэхаславацчынай і Нямеччынай. На днях адведаў так-жа Бэрлін італійскі марш. Бальбо, каторы быўцам радзіў немцам паступаць асьцярожна, бо Італія ня зможа ім даць цяпер вялікае помачы.

— Адначасна на Далёкім Усходзе савецка-японскі пагранічны канфлікт перамяніўся

ЯСНА

Вывезіена дрэва на 200 міль. зл. „Polska Gospodarcza“ піша, што паводле падлічэньняў Галоўнага Статыстычнага Ураду ў 1937 г. Польшэ вывезла заграніцу дрэва на 203 мільяны златаў. Цікава быў-б вьдэаць колкі з гэтага дрэва было з нашых зямель ці jнакш г. зв. „Kresów Wschodnich“?

Найбоўшья мьесты на свьечь. Паводле найнавіейшых статыстычных дадзеньных найбоўшьямі мьестамі свьету жошэ: Нью-Йорк, які мае 10,250,000 жычараў, Лондын—8,203,000, Токію—4,971,000, Парыж—4,839,000, Берлін—4,236,000, Чыкаго—4,100,000, Масква—3,368,000 і Буэнас-Айрэс—3,050,000.

Усiх людзье на свьечь. Паводле апошних падлічэньняў Лiхi Народаў жошэ 2,115,800 тьсячэ.

200 старцаў панад 100 гадоў. У Наваградзкiм ваяводзтвiе жывiе цяпер бошэ 200 старцаў, якія маюць бошэ 100 гадоў жыцця; з iх 99 мушчын i 115 жанчын. Па вьеры: 101 чалавiек правастаўны, 100 каталiкоў, 7 жыдоў i 6 iнш.

З жыцця рашiн. Жыццiо рашiн вiельмi рознароднае: адны жывуч-растуч вiельмi доўга, а друхiя талкi некalki мiнут i нават секунды становiаць iх вiек жыцця. Найдаўжэе жывуч рашiны жалiновай пароды; некаторыя дзiеравы гетaha, жалiновaha, гетанку жывуч да 5 тьсяч гадоў. З лiшчiастых дзiераваў найдаўжэе жывуч дуб i липа — да 1000 гадоў.

Анхлiя робiць запасы. Анхлiйцы робiаць вiалiкiя запасы пшанiцы, цукру i алею. Мочна так-жа яны i зброяцца. Усiо гетaha робiцца на выпадак вайны.

ў вайну, якая трывала цэлы месяц—ад 11 ліпня да 11 жніўня. За гэты час згiнула там бошэ 4000 асоб. Камiсар загр. спраў СССР Лiтвiнаў аднак даiшоў да паразумленьня з японскiм амбасадарам у Маскве i вайна перарвана, цяпер-жа iдзе праца над вызначэньнем правiльнае гранiцы. Хто ў гэтай вайне быў сiльнейшым, ня выявiлася, хоць была яна вельмi заўзятая. Але выявiлася банкруцтва восi Бэрлiн-Рым-Токіо, бо ані Італія, ані Нямеччына не памаглі Японіі і ня выступілі супроць СССР.

— Японцы, замiрыўшыся з СССР, пачалі йзноў што-разсiльней наступаць на Кiтайцаў, аднак тыя так-жа сабраўшы бошэ-шыя сiлы прыгатаўляюцца да вялiкага бою.

— У Палестыне крывавае барацьба мiж Жыдамі i Арабамi ня сьцiхае. Дзеля гэтага англіійцы пастанавiлі аканчальна падзялiць гэты край. Пры гэтым Жыды атрымаюць абшар 624 кв. мiль, які зможа памьсяцiць толькi 400.000 жыдоў. Ясна, гэта ня вырашыць жыдоўскага пытаньня ў сусьветным разьмеры.

і. п.

П'янства, разбой і часапісы.

Лунна, *Горадзенскі пав.* Жыцьцё нашае моладзі ідзе не вясе́ла П'янства і разбоі — гэта галоўныя зьявішчы і падзеі, а ў іх праяўляецца дэмаралізацыя і дзікунства. Проста стыдна аб гэтым і пісаць, стыдна і чытаць. Абрывдла і агідла гэта ўсім, асабліва старэйшым. Вялікім лекарствам на гэта, як я праканаўся, ёсьць свой беларускі часапіс. Вось я ня так даўно выпісаў „Шлях Моладзі“ і даю яго чытаць сваім маладым сябром. І трэба сказаць, што „Шл. Мол.“ сваё робіць, дзеіць на моладзь, яна чытаючы свой часапіс сапраўды пачынае думаць, цікавіцца культурнейшым жыцьцём і сама становіцца больш культурнай. Дзеля таго ўсім, хто хоча змагацца з п'янствам, раджу выпісаць і пашыраць сярод моладзі наш беларускі часапіс „Шлях Моладзі“! — Свой часапіс гэта прыяцель — гарэлка-ж і п'янства — гэта наша згуба. *С. Кр.*

Культурная праца.

в. Заполье, Карэліцкае вол., Наваградзкага пав. 7 жніўня сёлета моладзь наша ладзіла прадстаўленьне. Ставілі беларускую п'есу „Птушка шчасьця“ і невялічкую польскую камэдыю. Людзей было многа. Артысты-аматары ролі свае выканалі добра, за што зьбіралі буры воплескаў. Асабліва падалася ўсім беларуская п'еса. Прадстаўленьне адбылося ў мілым культурным настроі. *Кр.*

Солтысы не аддаюць беларускіх часапісаў.

в. Пелеўцы, пав. Шчучынскі. У нашай вёсцы ёсьць многа нараканьня, што не даходзіць «Шл. Моладзі» і іншыя часапісы, якія мы выпісваем. Аказваецца, што не дапушчае іх солтысы В. М. Гэткія выпадкі здараюцца і ў іншых вёсках. Дзеля гэтага аднак ня трэба падаць духам, а трэба самым ісьці на пошту і там дамагацца сваіх часапісаў. Урэшце трэба аб такіх паступках усім

памятаваць і гэтым шкоднікамі як будзе адпаведны мамэнт, адплаціцца. Напр., як прыйдуць новыя выбары, ня выбіраць іх далей на солтысаў і агулам выключачь з грамадзкага жыцьця. *А. Шын—віч.*

АД РЭДАКЦЫІ: Усіх Пажаных Падпішчыкаў, дзе здараюцца такія паступкі солтысаў, што яны забіраюць не належны ім наш часапіс „Шлях Моладзі“, ды не аддаюць яго падпішчыкам, просім зараз паведаляць нашу рэдакцыю, падаючы іх прозьвішчы і адрасы. Мы-ж такіх паноў будзем цягнуць да судовае адказнасьці, дамагаючыся ня толькі пакараньня, але і матарыяльнага адшкадаваньня.

Што трэба зрабіць.

Слонім. „Шлях Моладзі“ ёсьць добрым часапісам, аднак на мой пагляд яго трэба было-б павялічыць і каб ён выходзіў кожны тыдзень. У справе асьветы трэба было-б стварыць прынамсі карэспандэнцыйныя беларускія асьветныя курсы. Гэта выдатна прычынілася-б да шырэння асьветы ў нашым Краі, асабліва сярод беднаты. *Лаўрын.*

АД РЭДАКЦЫІ: Слушныя Вашыя ўвагі, але павялічаньне „Шл. Мол.“ можа наступіць тады, калі будзе больш падпішчыкаў, дык трэба ззахочваць усю моладзь, каб выпісвала свой часапіс „Шлях Моладзі“ і акуратна прысылала падпіску, а тады ён будзе часьцей выходзіць і ў большым разьмеры.

Паштовая скрынка

Лаўрыну: Цешымся, што атрыма-лі, увагі друкуюем.

J. Brukieru: „Šl. Mol.“ vysyľajem ab inšych časapisach, jakich vy choćacie mieć, ničoha nia znajem.

V. Chom.: časapis vysyľajem i čakajem na mataryjaly, a taksama i na padpisku.

Ivaševiču i Misunu: „šlach Mol.“ vysyľajecca Vam akuratna damahajciesia na roščie.

M. Kał—šy i Uł. Sos-mu: Vysyľajem i čakajem na padpisku.

З нашай долі і нядолі

Пастухі

Хто толькі з нас на сьвеце жыў, Дык пастухом ад малку быў Аж пад семнаццаць дзесь там лет. Цяпер-жа так зьмяніўся сьвет, Што покуль будзе ў нас свой дух — Датуль і кожны з нас пастух.

Пастух бацька, пастух братка, Пастух дзядзька, пастух братка, Пастух бабка, пастух дзедка, Пастух хлопец, пастух дзеўка — Пастухі мы ўсе, браточки, —

А праз што? — праз хутарочки!

Каб хоць хутар — поўгактара!... А сям'я, браткі, як хмара... Пратрымай каня, карову — Як адны толькі харомы Зоймуць „хутар“ гэты, й болей... А абапал пана поле, Як зірне-ахопіць вока... Ой, заскочыў я далёка!...

У вёсцы час калі пагодзіць, У зароботкі шмат хто ходзіць, Бо каня, цялё, падласу К пастуху аддасць на пашу, Там ці есьць, ці галадае, Гаспадар турбот ня мае...

А цяпер дык, брат, вась штука: „Тшэба свэго мець пастуха“. — Ды пасі — не адарвіся, Бо як скочыць к Дамянісе Конь на хутар ці карова — Дык ня вернецца здарова.

Адным словам хутары „Выймуць душу без пары“ — Адна радасць з іх, браткі, Пугу у рукі і ў пастухі!

М. З—сім.

J. P., ks. J. M., D. Hr. i Anton. J.: Prošbu spajniajem.

А. Жуку: Увагі аб календары слушныя, вершы пастараемся выкарыстаць. За ўсё дзякуем.

J. Lach.: Atrymali, dziakujem. Mataryjaly pieradali ў „Chr. Dumku“ i „Zorku“.

А. Гов—ру: Адказ Вам даў др. В. Тумаш. За адрасы дзякуем.

М. Сам—ніку: Вершы, нажал, слабыя і да друку не падходзяць, больш працуйце над імі і над сабой. Карэспандэнцыю выкарыстаем. Арганізацыі бел. моладзі нажал няма.

А. Чаромх.: Апошні верш, нажал, слабы і да друку не падходзіць.

М. Рудку: Верш паправіўшы надрукуюем увосені.

С. Ярыне: Вершы агулам слабыя аднак два з іх: „Думка пільшчыка“ і „Багацьце“ нішто сабе, і мы паправіўшы іх надрукуюем.

Я. Каліне: Творы Вашы пераправіўшы надрукуюем.

„Шлях Моладзі“ рэдагуе Рэдакцыйная Калегія. Друкуецца ў Беларускай Друкарні ім. Фр. Скарыны ў Вільні (Завальная 1-2) коштам працы: Я. Багдановіча, Я. Найдзюка і А. Шутовіча.

Адрыс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца № 1—2 (Wilno, Zawalna 1—2).

„ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ выходзіць два разы ў месяц: 5 і 25. Падпіска на год 2 зл. і 50 гр., на паўгода 1 зл. 50 гр., на 3 мес. — 75 гр. Цана аднаго экзэмпляра 15 грошаў. — Заграніцу ўдвая даражэй. — Нумар картатэкі „przekazu rozrachunkowego“ 59.

Выдавец: „БЕЛПРЭС“.

Рэдактар: Я. НАЙДЗЮК.

